Kyrkomötet
Motion 2026:37
av Lennart Adell Kind m.fl.

Biologisk mångfald och naturvård

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. ta fram en nationell strategi för biologisk mångfald och naturvård inom Svenska kyrkan,
2. utveckla gemensamma riktlinjer för naturvårdande skötsel av Svenska kyrkans skogar, kyrkogårdar och övriga markområden, inklusive främjandet av naturnära skogsbruksmetoder och ökad variation i skogslandskapet,
3. främja utvecklingen av pollinatörsvänliga och artrika miljöer kring kyrkor, kyrkogårdar och församlingsfastigheter samt verka för minskad användning av kemiska bekämpningsmedel,
4. stärka skyddet av naturvärden, naturskogar och ekologiskt känsliga områden inom Svenska kyrkans markförvaltning,
5. utveckla stödmaterial, vägledningar och utbildningsinsatser kring biologisk mångfald och ekologisk hållbarhet för anställda och förtroendevalda,
6. stärka samverkan med forskarsamhälle, myndigheter och civilsamhällesorganisationer i frågor som rör biologisk mångfald och naturvård,
7. utveckla indikatorer och former för uppföljning och integrering av biologisk mångfald i Svenska kyrkans hållbarhetsredovisning och verksamhetsplanering,
8. samla och sprida goda exempel på naturvårdsarbete inom Svenska kyrkan samt återkommande redovisa måluppfyllelsen till kyrkomötet.
9. uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär krav på att hänsyn till biologisk mångfald och naturvård integreras i stiftens, pastoratens och församlingarnas egendoms- och fastighetsförvaltning.

Motivering

Förlusten av biologisk mångfald är en av vår tids största globala miljöutmaningar. Arter och livsmiljöer försvinner i snabb takt till följd av klimatförändringar, intensiv markanvändning, skogsavverkning och exploatering. Forskning visar entydigt att ekosystemens motståndskraft försvagas när den biologiska mångfalden minskar, vilket i förlängningen hotar grundläggande ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening, jordbruk och klimatreglering. Klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald är i realiteten två sidor av samma mynt och måste hanteras gemensamt.

Svenska kyrkan har i sitt teologiska och existentiella hållbarhetsarbete länge betonat begrepp som skapelseansvar och förvaltarskap. Detta ansvar innebär att naturen inte enbart kan betraktas som en ekonomisk resurs, utan som en Guds skapelse

och ett gemensamt arv som vi är kallade att vårda, skydda och lämna vidare till kommande generationer. Som en av landets största förvaltare av skogsmark, jordbruksmark samt unika grönytor och kyrkogårdar har Svenska kyrkan en avsevärd konkret möjlighet – och därmed ett särskilt moraliskt ansvar – att göra skillnad i praktiken. Hur kyrkans marker sköts har direkt inverkan på det lokala växt- och djurlivet.

Runt om i landets stift, pastorat och församlingar pågår redan i dag ett djupt värdefullt arbete. Det anläggs blomsterängar, skapas insektshotell, bedrivs naturvårdande skogsbruk och fattas kloka beslut kring hållbar grönyteskötsel. Lokala enheter efterfrågar dock i allt högre grad stöd i hur de kan ta nästa steg. Problemet är att detta arbete i dag är ojämnt utvecklat och att det saknas en sammanhållen nationell struktur, gemensamma mål och enhetliga riktlinjer.

För att Svenska kyrkan ska kunna vara en trovärdig förebild inom ekologisk hållbarhet krävs ett systematiskt, långsiktigt och strategiskt arbete på alla nivåer. Vi behöver en nationell strategi som tydliggör hur skogarna, jordbruksmarkerna och kyrkogårdarna kan samverka för att stärka ekosystemen. Detta innefattar konkreta riktlinjer för att bevara gamla träd, skydda naturskogar, fasa ut kemiska bekämpningsmedel och öka artrikedomen i våra tätortsnära kyrkomiljöer.

För att lyckas måste de anställda och förtroendevalda ute i församlingarna, som ofta bär på ett stort engagemang men har begränsade resurser, få tillgång till rätt stödmaterial och relevanta utbildningar. Vidare bör kyrkan söka aktiv samverkan med forskare och relevanta myndigheter för att säkra att våra metoder vilar på vetenskaplig grund. Slutligen måste biologisk mångfald mätas och följas upp med tydliga indikatorer i kyrkans ordinarie verksamhetsplanering, samtidigt som de goda exempel som redan finns lyfts fram för att inspirera hela organisationen.

För att det strategiska arbetet med biologisk mångfald ska få ett verkligt och bindande genomslag i hela organisationen krävs det att intentionerna skrivs in i kyrkoordningen. Det är framför allt bestämmelserna kring den finansiella och reella egendomsförvaltningen (skogen, jorden och fastigheterna) som behöver skärpas. Följande ändringar i kyrkoordningen bör därför särskilt utredas av kyrkostyrelsen:

Hållbart förvaltarskap i församlingar och pastorat (41 kap. KO). I kapitlet som reglerar församlingens tillgångar bör det införas en ny paragraf som tydliggör att förvaltningen inte enbart har ett ekonomiskt syfte, utan ett uttalat ekologiskt ansvar:

> Församlingar och pastorat ska i sin fastighets- och markförvaltning främja biologisk mångfald, bevara värdefulla naturmiljöer samt minimera verksamhetens negativa miljöpåverkan. Hänsyn till ekosystem och artrikedom ska integreras i den långsiktiga planeringen.

Skogs- och jordbruksfastigheterna (Prästlönetillgångarna) (46 kap. KO). Prästlönetillgångarna (de så kallade kyrkoherdeboställena, skogarna och jordbruken) har enligt nuvarande skrivning i KO till ändamål att ”bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse”. Här krävs ett tillägg som jämställer det ekonomiska målet med det ekologiska förvaltarskapet:

> Förvaltningen av prästlönetillgångarna ska bedrivas på ett föredömligt sätt utifrån ett kristet skapelseansvar. Skogs- och jordbruk ska skötas med metoder som långsiktigt säkrar biologisk mångfald, skyddar ekologiskt känsliga områden och främjar variation i landskapet, så att målen för biologisk mångfald uppnås parallellt med kraven på affärsmässig avkastning.

Stiftens tillsyns- och stödansvar (39 kap. KO). För att säkerställa att församlingarna får det stöd de behöver, bör stiftens uppdrag utökas till att även omfatta rådgivning kring naturvård:

> Stiftet ska stödja församlingarna och pastoraten i deras arbete med klimatomställning, naturvård och biologisk mångfald, samt utöva tillsyn över att gällande riktlinjer för den ekologiska hållbarheten efterlevs inom stiftets område.

Genom att på detta sätt förankra naturvårdsarbetet i kyrkans eget regelverk skapar vi en juridiskt hållbar grund för att Svenska kyrkan ska kunna vandra i samklang med skapelsen på alla nivåer.

Teologisk grund

Den kristna tron på Gud som alltings skapare innebär att naturen har ett inneboende egenvärde. Världen är inte en slumpmässig samling råvaror avsedda för mänsklig exploatering, utan en helig gåva, skapad av kärlek och fylld av Guds närvaro. I Psaltaren besjungs denna kosmiska gemenskap där alla varelser har sin givna plats: ”Hur mångfaldiga är inte dina verk, o Herre! Med vishet har du gjort dem alla, jorden är full av vad du har skapat” (Ps 104:24). Varje utrotad art och varje förstört ekosystem är en förlust av en unik röst i den lovsång som skapelsen är ämnad att rikta till sin Skapare.

Människans uppdrag i skapelsen definieras i Första Moseboken genom kallelsen ”att bruka och vårda” (1 Mos 2:15). Det hebreiska ordet för att vårda (shamar) betyder att beskydda, bevara och vaka över. Människan är inte skapelsens herre, utan dess förvaltare. Ett sant förvaltarskap innebär att vi måste förvalta kyrkans marker på ett sätt som respekterar livets helhet och livsmiljöernas integritet. Det handlar om att gå från en antropocentrisk (människo-centrerad) världsbild till en teocentrisk, där Gud är alltings mitt och där vi erkänner vårt djupa beroende av och släktskap med allt levande.

Att värna den biologiska mångfalden är därför en central bekännelsehandling för en skapelsekyrka. Det är ett uttryck för kristen omvändelse (metanoia) – att vända om från ett destruktivt levnadssätt till ett liv i försoning med Gud, medmänniskan och hela skapelsen. I en tid där ”hela skapelsen ropar som i födslovåndor” (Rom 8:22) under trycket av artdöd och livsmiljöförstörelse, är Svenska kyrkan kallad att omsätta sin tro i praktisk handling. Genom en medveten och naturvårdande skötsel av våra skogar, kyrkogårdar och jordbruk kan kyrkan bli ett tecken på det hopp och den upprättelse som Gud vill skänka hela sin skapelse.

Växjö den 23 juli 2026

Lennart Adell Kind (DGSK) *Lotta Hedström (DGSK)*

Lena Östholm Munkberg (DGSK) *Eva Hallström (DGSK)*